

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE

Rada prijíma spolu s Európskym parlamentom právne predpisy Európskej únie prostredníctvom nariadení a smerníc a pripravuje rozhodnutia a nezáväzné odporúčania. V oblastiach svojich právomocí rozhoduje jednoduchou väčšinou, kvalifikovanou väčšinou alebo jednomyseľne v závislosti od právneho základu aktov, ktoré si vyžadujú jej schválenie.

PRÁVNY ZÁKLAD

V jednotnom inštitucionálnom rámci Európskej únie Rada vykonáva právomoci, ktoré jej boli zverené článkom 16 Zmluvy o Európskej únii (ZEÚ) a článkami 237 – 243 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

ÚLOHA

A. Právne predpisy

Rada prijíma na základe návrhov predložených Komisiou právne predpisy EÚ v podobe nariadení a smerníc buď spoločne s Európskym parlamentom v súlade s postupom uvedeným v článku 294 ZFEÚ (riadny legislatívny postup), alebo samostatne po konzultácii s Európskym parlamentom (pozri informačný list [1.2.3](#)). Rada takisto prijíma niektoré rozhodnutia a nezáväzné odporúčania (článok 288 ZFEÚ) a vydáva uznesenia. Rada a Parlament stanovujú všeobecné pravidlá, ktorými sa riadi uplatňovanie vykonávacích právomocí zverených Komisii alebo vyhradených pre samotnú Radu (článok 291 ods. 3 ZFEÚ).

B. Rozpočet

Rada je jednou z dvoch zložiek rozpočtového orgánu (druhou je Parlament), ktorý schvaľuje rozpočet Európskej únie (pozri informačný list [1.2.5](#)). Rada tiež v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom jednomyseľne prijíma rozhodnutia o ustanoveniach, ktoré sa týkajú systému vlastných zdrojov EÚ a viacročného finančného rámca (články 311 a 312 ZFEÚ). V tomto prípade musí dať Parlament súhlas prostredníctvom väčšiny svojich poslancov. Najnovší viacročný finančný rámec (na roky 2014 – 2020) prijal Parlament v novembri 2013. Rada a Európska rada spoločne využívajú oddiel II rozpočtu Európskej únie (článok 43 písm. b) nariadenia o rozpočtových pravidlách), aj keď ide o dve samostatné inštitúcie.

C. Iné právomoci

1. Medzinárodné dohody

Rada uzatvára medzinárodné dohody Európskej únie, ktoré vyjedná Komisia a ktoré si vo väčšine prípadov vyžadujú súhlas Parlamentu (článok 218 ods. 6 ZFEÚ).

2. Vymenovania do funkcie

Rada na základe rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou (od Zmluvy z Nice) vymenúva členov Dvora audítorov, Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Výboru regiónov.

3. Hospodárska politika

Rada koordinuje hospodárske politiky členských štátov (článok 121 ZFEÚ) a bez toho, aby boli dotknuté právomoci Európskej centrálnej banky, prijíma politické rozhodnutia v menovej oblasti. Osobitné pravidlá sa uplatňujú na členov Euroskupiny, ktorí si volia predsedu s mandátom v trvaní dva a pol roka (články 136 a 137 ZFEÚ). Ministri financií Euroskupiny sa spravidla schádzajú deň pred zasadnutím Rady pre hospodárske a finančné záležitosti.

Rada vykonáva aj niektoré funkcie správy hospodárskych záležitostí v rámci európskeho semestra. Na začiatku cyklu, na jeseň, preskúma na základe ročného prieskumu rastu osobitné odporúčania určené eurozóne a v júni a júli – potom, ako ich schváli Európska rada – prijme odporúčania pre jednotlivé krajiny.

Článok 136 ZFEÚ bol zmenený rozhodnutím Rady 2011/199/EÚ a nadobudol platnosť 1. mája 2013 po ratifikácii všetkými členskými štátmi. Odvtedy tvorí právny základ mechanizmov stability, napríklad EMS ([2.6.8](#)).

4. Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika ([5.1.1](#)) a ([5.1.2](#))

Lisabonskou zmluvou sa priznáva právna subjektivita Európskej únii, ktorá nahradila Európske spoločenstvo. Novou zmluvou sa tiež zrušila štruktúra troch pilierov. Spravodlivosť a vnútorné veci sa stali plne integrovanou oblasťou činnosti Únie, na ktorú sa v takmer všetkých prípadoch uplatňuje riadny legislatívny postup. V oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky však Rada pri prijímaní spoločných pozícií a spoločných akcií alebo pri vypracúvaní dohovorov naďalej koná podľa osobitných pravidiel.

Niekdajší model trojky bol nahradený novým systémom: Rada pre zahraničné veci pod stálym vedením vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku v súčasnosti úzko spolupracuje s Komisiou. Pomáha jej generálny sekretariát Rady a Európska služba pre vonkajšiu činnosť.

ORGANIZÁCIA

A. Zloženie

1. Členovia

Rada sa skladá z jedného zástupcu každého členského štátu na ministerskej úrovni, „ktorý môže zaväzovať vládu príslušného členského štátu“ (článok 16 ods. 2 ZEÚ).

2. Predsedníctvo

S výnimkou Rady pre zahraničné veci Rade predsedá zástupca členského štátu, ktorý predsedá Európskej únii: predsedníctvo sa mení každých šesť mesiacov v poradí, ktoré jednomyselne stanoví Rada (článok 16 ods. 9 ZFEÚ). Predsedníctvo rôznych formácií Rady s výnimkou Rady pre zahraničné veci zabezpečujú vopred určené skupiny troch členských štátov na obdobie 18 mesiacov, pričom každý člen skupiny postupne prevezme predsedníctvo na šesť mesiacov.

Počas nasledujúcich piatich rokov sa predsedníctva budú zabezpečovať v tomto poradí: Fínsko v druhej polovici roku 2019, Chorvátsko a Nemecko v roku 2020, Portugalsko a Slovinsko v roku 2021, Francúzsko a Česká republika v roku 2022 a Švédsko a Španielsko v roku 2023. Európska rada môže poradie zmeniť (článok 236 písm. b) ZFEÚ).

3. Prípravné orgány

Výbor stálych predstaviteľov vlád členských štátov (Coreper) zodpovedá za prípravu činnosti Rady a plnenie úloh, ktoré mu Rada uloží (článok 240 ZFEÚ). Tomuto výboru predsedá zástupca členského štátu, ktorý vykonáva predsedníctvo Rady pre všeobecné záležitosti, t. j. rotujúce predsedníctvo. Politickému a bezpečnostnému výboru, ktorý sleduje vývoj medzinárodnej situácie v oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, však predsedá zástupca vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku.

Coreper sa schádza každý týždeň s cieľom pripraviť prácu Rady a koordinovať činnosti týkajúce sa spolurozhodovania s Európskym parlamentom. Je rozdelený na dve časti: Coreper I, zložený zo zástupcov stálych predstaviteľov, ktorý pripravuje prácu v technickejších oblastiach, ku ktorým patrí poľnohospodárstvo, zamestnanosť, vzdelávanie či životné prostredie, a Coreper II, ktorý sa zaoberá viac záležitosťami „vysoké politiky“, kam patria predovšetkým zahraničné, hospodárske a menové veci a spravodlivosť a vnútorné veci. Coreperu v prípravných prácach pomáha približne desiatka výborov a asi stovka špecializovaných pracovných skupín.

B. Fungovanie

V závislosti od danej oblasti Rada prijíma rozhodnutia jednoduchou väčšinou, kvalifikovanou väčšinou alebo jednomyselne (1.2.3.) a (1.2.4). Keď Rada koná ako zákonodarný orgán, jej zasadnutia sú verejné (článok 16 ods. 8 ZFEÚ). Generálneho tajomníka Rady menuje Rada v súlade s článkom 240 ZFEÚ. Rada sa schádza v Bruseli, ale aj v Luxemburgu (zasadnutia v apríli, júni a októbri). V súčasnosti existuje desať zložení Rady, z nich tri zasadajú pravidelne (všeobecné záležitosti, vonkajšie vzťahy a hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN)).

1. Jednoduchá väčšina

Znamená to, že rozhodnutie sa požaduje za prijaté v prípade, že počet hlasov v jeho prospech prevyšuje počet hlasov v jeho neprospech. Každý člen Rady má jeden hlas. Pravidlo jednoduché väčšiny sa uplatňuje, pokiaľ sa v zmluve neustanovuje inak (článok 238 ods. 1 ZFEÚ). Ide teda o bežný spôsob rozhodovacieho postupu.

V praxi sa však vzťahuje iba na malý počet oblastí: rokovací poriadok Rady, organizáciu sekretariátu Rady a pravidlá pre výbory stanovené v zmluve.

2. Kvalifikovaná väčšina

a. Mechanizmus

V mnohých oblastiach sa v zmluve stanovuje, že rozhodnutia sa prijímajú kvalifikovanou väčšinou, čo znamená, že si vyžadujú viac hlasov než v prípade jednoduchej väčšiny. V tomto prípade sa však už neuplatňuje rovnosť hlasovacích práv. Každá krajina má určitý počet hlasov podľa počtu obyvateľov (článok 205 ods. 2 Zmluvy o ES a od novembra 2014 článok 238 ZFEÚ). Od 1. januára 2007 sa zaviedlo nové váženie hlasov a kvalifikovaná väčšina sa dosiahne, ak rozhodnutie získa aspoň 260 hlasov z celkového počtu 352 hlasov (73,86 %) a schváli ho väčšina členských štátov zastupujúcich aspoň 62 % obyvateľov Únie (dodržanie tohto kritéria sa overuje na základe žiadosti členského štátu).

Lisabonskou zmluvou sa zrušil systém vážených hlasov a uplatňuje sa jednoduché pravidlo dvojitej väčšiny: 55 % členov Rady (72 %, ak návrh nepochádza od Komisie alebo vysokého predstaviteľa), ktoré pozostávajú z najmenej 16 členov (alebo 21, ak návrh nie je iniciatívou Komisie alebo vysokého predstaviteľa) a predstavujú aspoň 65 % obyvateľov Únie. Tento nový systém sa uplatňuje od 1. novembra 2014.

b. Rozsah pôsobnosti

Lisabonskou zmluvou sa opäť rozšíril rozsah pôsobnosti postupu rozhodovania kvalifikovanou väčšinou. Hlasovanie kvalifikovanou väčšinou je zavedené alebo rozšírené v prípade 68 právnych základov, väčšinou spoločne so zavedením riadneho legislatívneho postupu (vrátane mnohých oblastí, ktoré predtým patrili do tretieho piliera). Kvalifikovaná väčšina sa takisto uplatňuje na vymenovanie predsedu a členov Komisie, na členov Dvora audítorov, Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a Výboru regiónov ([1.2.3](#) and [1.2.4](#)).

3. Jednomyseľnosť

Jednomyseľnosť sa podľa zmluvy vyžaduje len v prípade pomerne malého počtu oblastí, ktoré však patria medzi najdôležitejšie (dane, sociálna politika atď.). V Lisabonskej zmluve sa zachovala. V článku 48 ods. 7 Zmluvy o EÚ sa však stanovuje premostovacia doložka, ktorá Rade umožňuje, aby v niektorých otázkach prijímala rozhodnutia kvalifikovanou väčšinou, a nie jednomyseľne. Okrem toho môže Rada pri niektorých politikách rozhodnúť (jednomyseľne) o rozšírení hlasovania kvalifikovanou väčšinou (napríklad podľa článku 81 ods. 3 ZFEÚ o opatreniach týkajúcich sa rodinného práva, ktoré majú cezhraničné dôsledky).

Vo všeobecnosti sa Rada usiluje dospieť k jednomyseľnosti, aj keď sa to nevyžaduje. Táto preferencia vychádza z tzv. luxemburského kompromisu z roku 1966, ktorým bol ukončený konflikt, ktorý vznikol medzi Francúzskom a ostatnými členskými štátmi, keď Francúzsko v niektorých oblastiach odmietlo prejsť od jednomyseľnosti na hlasovanie kvalifikovanou väčšinou. Text kompromisu znie takto: „Tam, kde by na návrh Komisie mohlo byť rozhodnuté väčšinou hlasov a kde pôjde o veľmi dôležité záujmy jedného alebo viacerých partnerov, sa budú členovia Rady usilovať o to, aby sa v primeranom

čase dosiahlo také riešenie, ktoré môžu prijať všetci členovia Rady pri rešpektovaní svojich vzájomných záujmov a záujmov Spoločenstva.“

Podobné riešenie bolo prijaté aj v roku 1994. Takzvaný ioanninský kompromis chráni členské štáty, ktoré tvoria takmer blokujúcu menšinu, a to ustanovením, že ak tieto členské štáty vyjadria svoj nesúhlas s rozhodovaním Rady kvalifikovanou väčšinou, Rada urobí všetko, čo je v jej silách, aby v primeranom čase dosiahla riešenie, ktoré bude uspokojivé pre veľkú väčšinu štátov.

Ešte nedávna možnosť odsunúť zavedenie nového systému dvojitej väčšiny z roku 2014 až do 31. marca 2017 takisto umožňovala uplatniť na žiadosť členského štátu predošlé pravidlo kvalifikovanej väčšiny ustanovené v Zmluve z Nice ([1.2.3](#)).

Eeva Pavy
05/2019

